EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 28. 7. 2023
COM(2023) 460 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o fungovaní smernice 2014/23/EÚ o udeľovaní koncesií a o vplyve vylúčení uvedených v článku 12 na vnútorný trh

{SWD(2023) 267 final}

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o fungovaní smernice 2014/23/EÚ o udeľovaní koncesií a o vplyve vylúčení uvedených v článku 12 na vnútorný trh

1. ÚVOD

Komisia odhaduje, že celková hodnota vládneho obstarávania v EÚ bola v roku 2018 približne 2 163 miliárd EUR alebo 13,6 % HDP EÚ[1], z toho sa približne na 670 miliárd EUR[2] vzťahovali tri smernice o verejnom obstarávaní. Keď verejné orgány potrebujú na doplnenie obmedzených verejných zdrojov zmobilizovať súkromný kapitál a know-how, koncesie môžu byť veľmi atraktívnym spôsobom realizácie projektov verejného záujmu pri súčasnom obmedzení verejného dlhu. Koncesie sú zmluvné dojednania, pri ktorých jeden alebo viacerí verejní obstarávatelia alebo obstarávatelia poveria uskutočnením stavebných prác alebo poskytnutím a riadením služieb jeden alebo viaceré súkromné hospodárske subjekty. Koncesie, ktorých priemerná hodnota je 63 miliárd EUR ročne, predstavujú základ partnerstiev medzi verejným sektorom a súkromnými spoločnosťami v kľúčových strategických odvetviach. Týka sa to najmä rozvoja infraštruktúry, ako sú prístavy a letiská, parkovacie garáže, spoplatnené cesty, údržba diaľnic alebo poskytovanie služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, ako je energetika alebo zneškodňovanie odpadu.

Smernica 2014/23/EÚ[3] o udeľovaní koncesií (ďalej len „smernica“) bola prijatá s cieľom riešiť chýbajúci koherentný, komplexný rámec pre koncesie na úrovni EÚ. Cieľom smernice je poskytnúť jasný právny rámec, ktorým sa podporuje využívanie koncesií a zároveň sa ním zlepšuje prístup na trh pre podniky zabezpečením transparentnosti a spravodlivosti v rámci postupov udeľovania.

Štvrtým odsekom článku 53 smernice sa Komisia poveruje, aby „preskúma[la] fungovanie tejto smernice a […] pod[ala] Európskemu parlamentu a Rade správu“, zatiaľ čo v treťom odseku uvedeného článku sa vyžaduje, aby Komisia „posúdi[la] […] ekonomický vplyv vylúčení [odvetvia vodného hospodárstva] […] na vnútorný trh“, a to z rozsahu pôsobnosti smernice. V tejto správe sa uvádzajú hlavné zistenia tohto preskúmania a posúdenia. Vychádza z informácií z pracovného dokumentu útvarov Komisie o uplatňovaní smernice (ďalej len „pracovný dokument útvarov Komisie“), ktorý sa má vykladať v spojení s touto správou.

Správa a pracovný dokument útvarov Komisie sa opierajú o súbor dôkazov pochádzajúcich z viacerých zdrojov, ako sú údaje získané z databázy EÚ pre elektronické výberové konania

---

[1] Ukazovatele pre verejné obstarávanie za rok 2018, GR GROW, 17.5.2021 (https://ec.europa.eu/docsroom/documents/48156).

[2] Pozri poznámku č. 1 na strane 1.

[3] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/23/EÚ z 26. februára 2014 o udeľovaní koncesií (Ú. v. EÚ L 94, 28.3.2014, s. 1 – 64).

(TED); informácie, ktoré poskytli členské štáty v súlade s článkom 45 smernice[4]; štúdia o vykonávaní smernice o koncesiách, ktorú pre Komisiu vypracovali spoločnosti London Economics Europe a Spark Legal (2021)[5]; prieskum, ktorý iniciovali útvary Komisie v roku 2021 s cieľom zozbierať informácie od členských štátov o organizácii odvetvia vodného hospodárstva a stanoviská vyjadrené zainteresovanými stranami počas online podujatia zainteresovaných strán, ktoré zorganizovala Komisia, o preskúmaní fungovania smernice a posúdení vylúčenia odvetvia vodného hospodárstva.

Oneskorenou transpozíciou smernice všetkými členskými štátmi – smernica sa v celej EÚ uplatňuje len od roku 2020 – sa v tomto čase bráni úplnému posúdeniu fungovania smernice a vylúčeniu odvetvia vodného hospodárstva. Na plnohodnotné posúdenie jej fungovania, ako aj vplyvu vylúčenia odvetvia vodného hospodárstva z rozsahu pôsobnosti smernice sú potrebné ďalšie skúsenosti so smernicou. Napriek tomu tendencie pozorované na základe dostupných údajov poukazujú na zvýšenú transparentnosť koncesií, zvýšenú účasť MSP na koncesiách a zlepšenie administratívnej kapacity na dohľad nad verejným obstarávaním a koncesiami na vnútroštátnej úrovni.

2. TRH EÚ S KONCESIAMI

Celková hodnota koncesií, na ktoré sa vzťahuje smernica a ktoré boli udelené v rokoch 2016 až 2021, sa odhaduje na 377,5 miliardy EUR. Celková hodnota koncesií predstavuje 12 % celkového ročného trhu verejného obstarávania, na ktorý sa vzťahujú všetky tri smernice o verejnom obstarávaní[6]. Smernica sa vzťahuje na koncesie s hodnotou 5 382 000 EUR alebo vyššou hodnotou[7].

Celkový počet koncesií udelených v EÚ sa od 18. apríla 2016, čo je konečný termín transpozície, zhruba zdvojnásobil a naďalej sa zvyšuje[8]. Tento vzostupný trend možno pozorovať vo väčšine členských štátov.

---

4 Vo štvrtom odseku článku 53 smernice sa uvádza, že preskúmanie fungovania smernice sa bude opierať o informácie, ktoré členské štáty poskytnú v súlade s článkom 45 ods. 3.

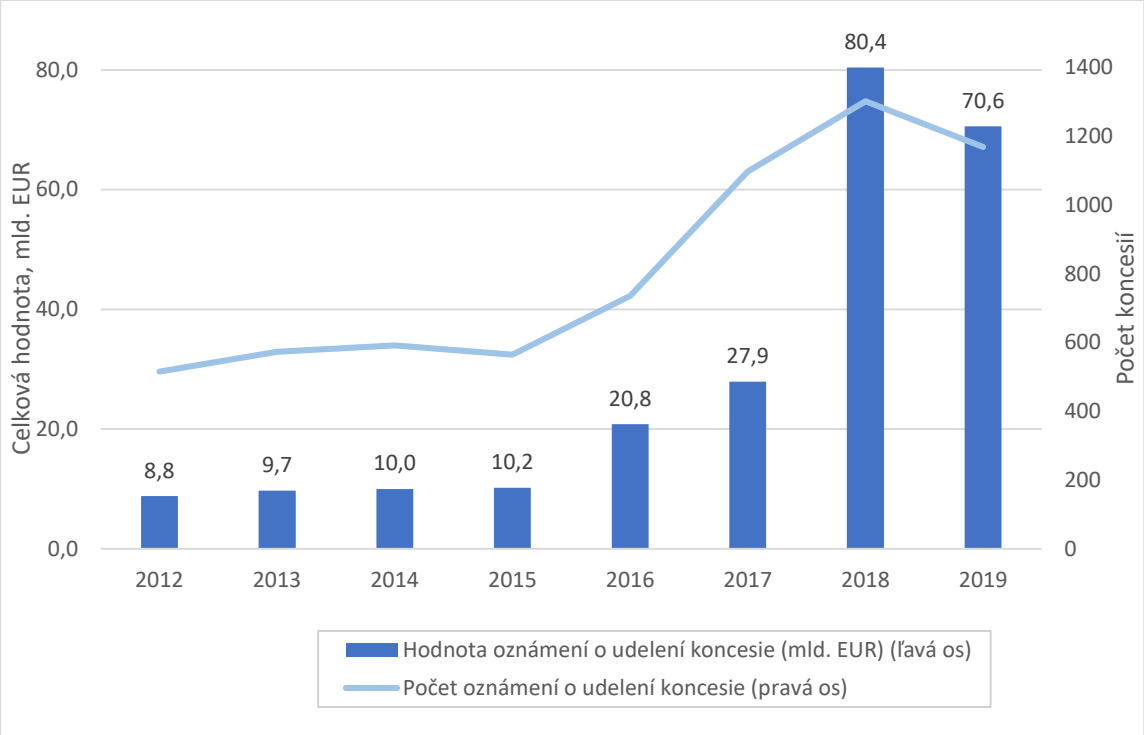
5 Štúdia bude zverejnená spolu s touto správou.

6 Údaje za rok 2018 týkajúce sa smernice 2014/23/EÚ, smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES (Ú. v. EÚ L 94, 28.3.2014 s. 65 – 242) a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/25/EÚ z 26. februára 2014 o obstarávaní vykonávanom subjektmi pôsobiacimi v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb a o zrušení smernice 2004/17/ES (Ú. v. EÚ L 94, 28.3.2014, s. 243 – 374).

7 Koncesie s hodnotami nižšími ako táto hranica sú často zverejnené v databáze TED.

8 Porovnanie medzi celkovým počtom udelených koncesií v období od roku 2012 do 18. apríla 2016 a v období od 19. apríla 2016 do roku 2019. Ďalšie podrobnosti sú uvedené v kapitole 3 pracovného dokumentu útvarov Komisie.

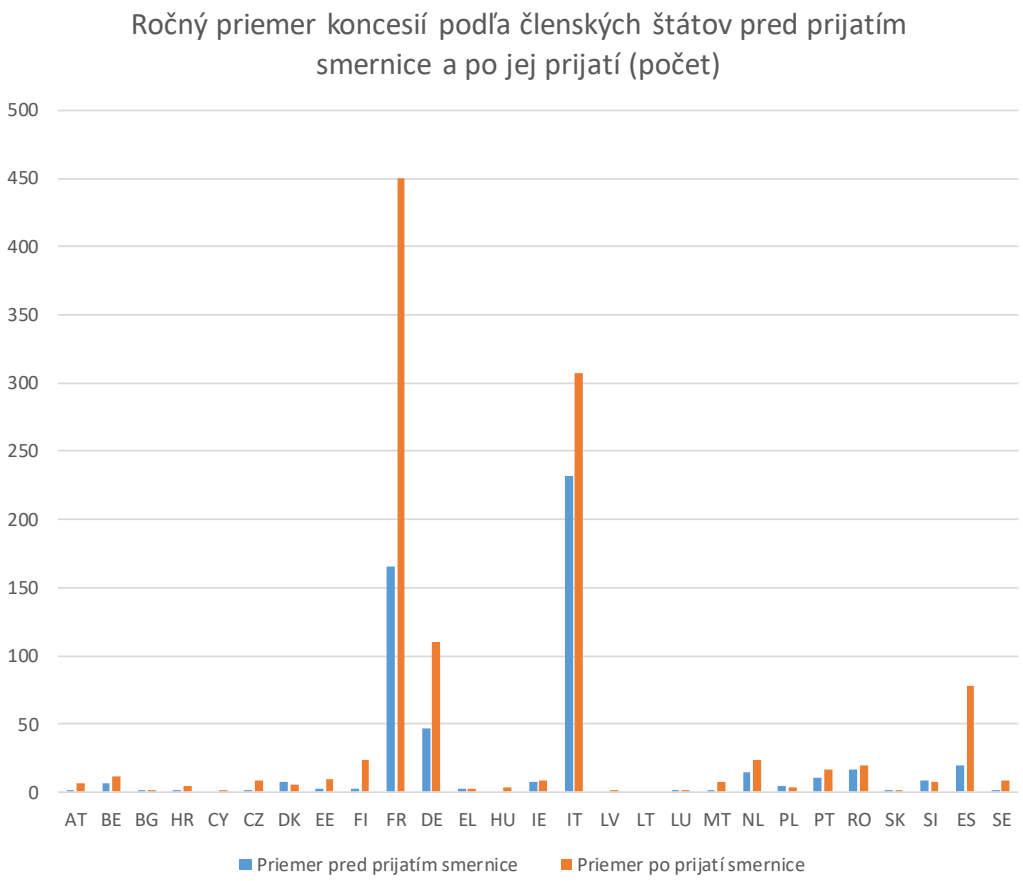
Obrázok 1: Oznámenia o udelení koncesie podľa roku [počet, hodnota v miliardách EUR], krajiny EHP



Zdroj: Štúdia o vykonávaní smernice o koncesiách – spoločnosti London Economics Europe a Spark Legal (2021), obrázok 41.

Francúzsko a Taliansko predstavujú viac ako dve tretiny trhu EÚ s koncesiami. Spolu so Španielskom a s Nemeckom tvoria tieto členské štáty 85 % celkového nárastu udeľovania koncesií v rovnakom období. Veľký nárast využívania koncesií zaznamenali aj členské štáty ako Rakúsko, Česká republika, Fínsko, Maďarsko, Chorvátsko, Malta a Švédsko.

Obrázok 2: Priemerný ročný počet koncesií podľa členských štátov pred prijatím smernice a po jej prijatí (počet)



Zdroj: Interný výpočet na základe štúdie o vykonávaní smernice o koncesiách – spoločnosti London Economics Europe a Spark Legal (2021), obrázok 17.

Počet udelených koncesií na služby sa od 18. apríla 2016, čo je konečný termín transpozície, prudko zvýšil. Počet udelených koncesií na stavebné práce však pred týmto dátumom postupne klesal a rovnaký trend pokračoval po tomto dátume.

Odvetvia s najväčším počtom udelených koncesií od roku 2016 sú: 1. hotelové, reštauračné a maloobchodné služby; 2. služby rekreačných, kultúrnych a športových zariadení a 3. stavebné práce.

3. TRANSPOZÍCIA A KONANIA O NESPLNENÍ POVINNOSTI

Cieľom Komisie je dosiahnuť včasný súlad, aby ľudia a podniky čo najskôr pocítili výhody vyplývajúce z právnych predpisov EÚ. To je dôvod, prečo Komisia v priebehu rokov zvýšila svoju podporu členským štátom, aby sa v prvom rade zabránilo porušeniam a aby ich inak vyriešila v počiatočných fázach konania bez toho, aby sa musela obrátiť na Súdny dvor s členským štátom. To viedlo k zníženiu počtu prípadov, keď členské štáty meškali s transpozíciou smerníc. Komisia na posilnenie tohto prístupu nedávno navrhla stanoviť

konkrétne ciele v oblasti presadzovania zamerané na obmedzenie deficitu v transpozícii, ako aj deficitu v súlade na 0,5 %[9].

Členské štáty mali smernicu transponovať do vnútroštátneho práva do 18. apríla 2016. Po uplynutí lehoty na transpozíciu oznámilo Komisii potrebné opatrenia iba šesť členských štátov a v roku 2016 sa začali konania o nesplnení povinnosti týkajúcej sa oznamovania. Smernicu transponovali do februára 2020[10] všetky členské štáty EÚ a všetky konania o nesplnení povinnosti týkajúcej sa neskorej transpozície boli ukončené. Tri členské štáty však netransponovali článok, ktorým sa stanovujú osobitné vylúčenia z uplatňovania smernice v oblasti vodného hospodárstva, a tri členské štáty tak urobili len čiastočne. Tieto členské štáty preto uplatňujú (úplne alebo čiastočne) smernicu aj na koncesie na stavebné práce a služby v osobitných oblastiach odvetvia vodného hospodárstva.

Posúdením vnútroštátnych transpozičných opatrení sa zistilo, že ku dňu uplynutia lehoty na transpozíciu bolo v úplnom súlade so všetkými povinnosťami stanovenými v smernici len desať členských štátov. Komisia preto začala konanie o nesplnení povinnosti proti zostávajúcim členským štátom v štyroch po sebe nasledujúcich vlnách (január 2019, október 2019, jún 2021 a december 2021). Po oznámení vnútroštátnych opatrení a ich posúdení boli konania proti ôsmim členským štátom formálne ukončené v dôsledku nápravných legislatívnych opatrení, ktoré prijali. Zostávajúce konania prebiehajú[11] a týkajú sa prvkov, medzi ktoré patrí rozsah pôsobnosti, kritériá vylúčenia hospodárskych subjektov a úprava zmlúv.

Vo viacerých členských štátoch vydali vnútroštátne orgány usmernenia k pravidlám týkajúcim sa koncesií.

4. HLAVNÉ ZISTENIA PRESKÚMANIA FUNGOVANIA SMERNICE

Smernicou sa sledujú dva hlavné ciele: 1. poskytnutie istoty o právnom rámci vymedzením určitých pojmov a kodifikáciou určitých zásad týkajúcich sa udeľovania koncesií v súlade s judikatúrou Súdneho dvora a 2. zlepšenie prístupu na trhy s koncesiami zvýšením transparentnosti a spravodlivosti v rámci postupov udeľovania.

4.1. Právna istota

Vymedzenie pojmu „koncesia“

[9] Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – 30 rokov jednotného trhu, COM(2023) 162 final zo 16. marca 2023.

[10] Posledný členský štát transponoval smernicu 26. 2. 2020.

[11] Niektoré postupy v prípade nesplnenia povinnosti sa týkajú všetkých troch smerníc o verejnom obstarávaní, a preto budú formálne ukončené až po vyriešení všetkých otázok (týkajúcich sa troch smerníc uvedených v poznámke pod čiarou 6). V tejto súvislosti sa môže zdať, že vzhľadom na niektoré členské štáty pokračujú postupy v prípade nesplnenia povinnosti, aj keď, prísne vzaté, problémy súvisiace s vykonávaním smernice sa mohli medzičasom vyriešiť.

V smernici sa uvádza vymedzenie pojmu koncesia na úrovni EÚ[12]. V praxi sa zdá, že pojem „koncesia“ sa v právnych predpisoch členských štátov často používa pre odvetvia a otázky, ktoré presahujú rozsah pôsobnosti smernice. Predovšetkým sa vo väčšine členských štátov vo vnútroštátnych právnych predpisoch často používa pojem „koncesia“ na označenie iných právnych pojmov, ako sú povolenia alebo licencie[13].

Výsledkom týchto nezrovnalostí môžu byť vyššie náklady, keďže hospodárske subjekty zúčastňujúce sa na cezhraničných koncesiách sa nemôžu spoliehať na jediný význam pojmu „koncesia“. Môže to viesť aj k časovo náročným nedorozumeniam na strane verejných obstarávateľov/obstarávateľov, ako aj hospodárskych subjektov, a to nielen v súvislosti s výkladom platného vymedzenia pojmu, ale aj s tým, ktoré právne predpisy sa uplatňujú.

Vymedzenie pojmu „prevádzkové riziko“

Prítomnosťou prevádzkového rizika[14] sa odlišujú koncesie od iných typov verejných zákaziek. Na zabezpečenie správneho vykonávania smernice je preto transpozícia tohto pojmu kľúčová. Pojem presne tak, ako je uvedený v smernici, však transponovali iba štyri členské štáty. Viac ako dvadsať členských štátov transponovalo tento pojem v mierne odlišnom znení, ako je uvedené v smernici, a dva členské štáty sa vo svojich vnútroštátnych právnych predpisoch vôbec nezaoberali prevádzkovým rizikom. V tejto fáze nie je možné povedať, či tieto nezrovnalosti majú praktický hospodársky vplyv. Rozdielne výklady prevádzkového rizika by mohli znamenať, že verejné obstarávanie na rovnaký typ ustanovení o stavebných prácach alebo službách sa bude v jednotlivých členských štátoch posudzovať odlišne, prípadne by dokonca ani nemohlo podliehať ustanoveniam, ktorými sa transponuje smernica.

Úpravy koncesií

Smernica obsahuje aj osobitné ustanovenia o úprave koncesie vypracované prostredníctvom judikatúry a poskytuje praktické riešenia zamerané na nepredvídané okolnosti, ktoré si vyžadujú úpravu koncesie počas jej platnosti. S úpravami zmlúv sa musí zaobchádzať opatrne, najmä s úpravami bez nového otvorenia hospodárskej súťaže, aby sa zabezpečila efektívna hospodárska súťaž a transparentnosť.

---

[12] V smernici sa vymedzujú koncesie ako písomné zmluvy medzi jedným alebo viacerými verejnými obstarávateľmi alebo obstarávateľmi a jedným alebo viacerými hospodárskymi subjektmi (koncesionár), pričom tento subjekt je poverený uskutočňovaním stavebných prác alebo poskytovaním a riadením služieb a je odmeňovaný poskytnutím práva na využívanie príslušných stavieb alebo služby, alebo tým, že toto právo sa mu udelí spolu s peňažným plnením.

[13] Toto je potrebné odlišovať od „povolení“ alebo „licencií“, ktoré zahŕňajú verejný orgán stanovujúci podmienky pre dodávateľa na vykonanie určitej operácie. Zatiaľ čo povolenie alebo licencia poskytuje dodávateľovi právo využívať toto povolenie alebo licenciu, na koncesionára sa vzťahuje povinnosť. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/123/ES z 12. decembra 2006 o službách na vnútornom trhu (Ú. v. EÚ L 376, 27.12.2006, s. 36) sa vzťahuje na povolenia a licencie.

[14] V smernici sa vymedzuje pojem „prevádzkové riziko“. Koncesie vždy zahŕňajú prenos prevádzkového rizika hospodárskej povahy na koncesionára. To znamená, že koncesionárovi sa nemôžu vrátiť investície vynaložené a náklady vzniknuté pri prevádzkovaní stavieb alebo poskytovaní zadaných služieb za bežných prevádzkových podmienok, aj keď časť rizika zostáva na verejnom obstarávateľovi alebo obstarávateľovi.

Niekoľko členských štátov vypracovalo usmernenia k úpravám zmlúv. Jedenásť členských štátov zaviedlo do vnútroštátnych právnych predpisov výslovnú požiadavku, že akékoľvek úpravy musí schváliť iný štátny orgán ako obstarávateľ zodpovedný za pôvodnú zmluvu. Ako zdroj nesprávneho uplatňovania sa však často uvádza úprava zmlúv počas ich platnosti vrátane neoprávneného predĺženia zmlúv a zmien bez novej výzvy na súťaž.

Koncesie a iné verejno-súkromné partnerstvá

V smernici sa objasňujú prípady, v ktorých sa na zmluvu uzavretú medzi verejným obstarávateľom a hospodárskym subjektom nevzťahujú pravidlá udeľovania koncesií. Takéto prípady sa riadia zásadami stanovenými v judikatúre Súdneho dvora, keďže sa právom EÚ nevymedzuje a neupravuje pojem verejno-súkromné partnerstvo.

Členské štáty zaujali rôzne prístupy k tvorbe právnych predpisov o verejno-súkromných partnerstvách. Niektoré vnútroštátne právne rámce zahŕňajú pravidlá, v ktorých sa stanovuje, ako verejno-súkromné partnerstvá súvisia s pravidlami týkajúcimi sa koncesií, zatiaľ čo v iných členských štátoch existujú rozdielne vymedzenia pojmu verejno-súkromní partneri na vnútroštátnej úrovni a/alebo je menej jasné, ako sa v právnych predpisoch v tejto oblasti odkazuje na vymedzenie pojmu koncesie a pravidlá týkajúce sa koncesií.

4.2. Uplatňovanie a presadzovanie – zdroje nesprávneho uplatňovania pravidiel udeľovania koncesií

Všetky členské štáty uvádzajú významné a úspešné snahy o zriadenie monitorovacích orgánov a štruktúr na zabezpečenie správneho a efektívneho uplatňovania pravidiel udeľovania koncesií. Väčšina členských štátov vymenovala jediný orgán na monitorovanie verejného obstarávania. V správach členských štátov sa nerozlišuje medzi koncesiami a inými typmi verejného obstarávania. Informácie o príčinách nesprávneho uplatňovania, štrukturálnych alebo opakujúcich sa problémoch sú preto prezentované plošne pre všetky typy verejného obstarávania.

Najčastejšou príčinou nesprávneho uplatňovania alebo právnej neistoty, ako uvádzajú členské štáty, je nedostatok zručností v oblasti verejného obstarávania, úprava zmlúv počas ich platnosti, výpočet predpokladanej hodnoty verejného obstarávania a umelé rozdelenie na časti.

Pokiaľ ide o praktické uplatňovanie pravidiel, členské štáty uvádzajú ťažkosti spojené s výkladom a overovaním dôvodov vylúčenia, formuláciou iných zmysluplných kritérií na vyhodnotenie ponúk ako len cena vrátane kritérií spojených so strategickými cieľmi, s používaním rokovacieho konania bez predchádzajúceho zverejnenia, s klasifikáciou zmlúv ako verejné zákazky alebo koncesia a s transparentnosťou.

Členské štáty ešte pred prijatím smernice zaviedli všeobecné protikorupčné právne predpisy a zriadili protikorupčné inštitúcie. Vo väčšine členských štátov sú za vykonávanie takýchto politík primárne zodpovedné vnútroštátne orgány na ochranu hospodárskej súťaže, prokurátori a iné orgány presadzovania práva. Okrem toho majú niektoré členské štáty osobitné inštitúcie určené na boj proti podvodom alebo korupcii.

S cieľom zmierniť riziká konfliktu záujmov, korupcie, kolúzie a kartelov väčšina členských štátov prijala právne nezáväzné opatrenia, ako sú národné protikorupčné stratégie, usmernenia (napr. na účely odhaľovania kolúzneho správania, zvyšovania povedomia a odbornej prípravy, programy zhovievavosti pre prevádzkovateľov, ktorí prinesú informácie a činnosti v oblasti prevencie), kódexy správania pre štátnych zamestnancov a profesionalizácia. Okrem toho väčšina členských štátov prijala opatrenia, ktoré presahujú rámec požiadaviek stanovených v smernici, napríklad zavedením širších vymedzení pojmov konflikt záujmov, sankcie alebo dokonca anulovanie zmlúv v súlade s usmerneniami OECD[15].

Rámček 1: Usmernenie k riešeniu kolúzie v rámci verejného obstarávania a koncesií

Komisia nedávno zverejnila nové usmernenia[16] pre európskych verejných obstarávateľov a obstarávateľov o tom, ako riešiť prípady podozrenia z kolúzie v rámci verejného obstarávania a koncesií.

Usmernenie obsahuje zoznam nástrojov zameraných na jednej strane na podporu členských štátov a verejných obstarávateľov pri budovaní kapacít na riešenie prípadov kolúzie a na podporu spolupráce medzi vnútroštátnymi ústrednými orgánmi pre verejné obstarávanie a orgánmi na ochranu hospodárskej súťaže na strane druhej s cieľom zabezpečiť podporu pre verejných obstarávateľov. Usmernenie obsahuje aj používateľsky ústretové tipy pre verejných obstarávateľov o spôsobe uplatňovania dôvodov na vylúčenie v súvislosti s kolúziou, ktoré sú stanovené v smerniciach o verejnom obstarávaní.

4.3. Zistenia týkajúce sa lepšieho prístupu na trh s koncesiami

Pri posudzovaní toho, či sa smernicou zlepšil prístup na trh s koncesiami, sa zohľadnili tieto faktory: i) transparentnosť prostredníctvom uverejnenia; ii) účasť MSP na udeľovaní koncesií; iii) počet ponúk a iv) cezhraničná účasť na trhu EÚ s koncesiami.

Transparentnosť prostredníctvom uverejnenia

Z údajov získaných z databázy TED vyplýva, že od 18. apríla 2016 nastalo významné zvýšenie počtu uverejnených oznámení o koncesii: zo 664 v roku 2016 na 1 877 v roku 2021. Podobne sa ročný priemer uverejnených oznámení o udelení koncesie zvýšil zo 143 v roku 2016 na 993 v roku 2021.

Zdá sa však, že počet oznámení o koncesii je stále približne dvakrát vyšší ako počet oznámení o udelení koncesie[17]. Tento nesúlad medzi počtom oznámení o koncesii a oznámení o udelení

---

15 OECD. Recommendation on Fighting Bid Rigging in Public Procurement (Odporúčania o boji proti kolúzii vo verejnom obstarávaní), k dispozícii na adrese: https://www.oecd.org/daf/competition/oecdrecommendationonfightingbidriggininpublicprocurement.htm.

16 *Oznámenie o nástrojoch na boj proti kolúzii vo verejnom obstarávaní a o usmernení o spôsobe uplatňovania súvisiaceho dôvodu na vylúčenie* [C(2021) 1631, 15.3.2021].

17 Oznámenia o koncesii sa uverejňujú v úradnom vestníku na začiatku postupu verejného obstarávania, aby sa zabezpečilo primerané uverejnenie ponuky, zatiaľ čo oznámenia o udelení koncesie sa uverejňujú na konci a obsahujú informácie o výsledku postupu verejného obstarávania. Ďalšie podrobnosti sú uvedené v kapitole 5.2. Poskytovanie lepšieho prístupu na trh s koncesiami sprievodného pracovného dokumentu útvarov Komisie k správe.

koncesie sa objavuje vo všetkých členských štátoch a zdá sa, že je spôsobený niekoľkými faktormi, napríklad: koncesie sa môžu inzerovať prostredníctvom oznámení, ale nakoniec nemusia byť udelené, pričom sa z viacerých oznámení o vyhlásení verejného obstarávania nakoniec môže stať jediné udelenie koncesie[18].

Očakáva sa, že kvalita údajov vykazovaných v databáze TED sa zvýši s vykonávaním nariadenia (EÚ) 2019/1780[19] o nových štandardných formulároch pre oznámenia (elektronické formuláre), ktoré budú povinné od 25. októbra 2023[20].

Hoci zo zvýšeného uverejňovania oznámení o koncesii a oznámení o udelení koncesie vyplýva, že transparentnosť sa od 18. apríla 2016 zlepšila, takisto je pozoruhodné, že sa zvýšilo udeľovanie koncesií bez predchádzajúceho uverejnenia oznámenia o vyhlásení verejného obstarávania[21] v databáze TED. Od roku 2018 je celková ročná hodnota koncesií udelených bez uverejnenia oznámenia o koncesii vyššia ako koncesií udelených po uverejnení oznámenia o koncesii. Napríklad v roku 2021 bola celková hodnota koncesií udelených bez uverejnenia oznámenia o vyhlásení verejného obstarávania 44 miliárd EUR, kým celková hodnota koncesií udelených s uverejnením oznámenia o koncesii bola 37 miliárd EUR. Udeľovanie koncesií bez predchádzajúceho uverejnenia sa vyskytuje najmä v odvetví distribúcie elektriny, ktoré sa vyznačuje malým počtom dodávateľov a kde na základe technických dôvodov alebo existencii výlučných práv možno vysvetliť chýbajúcu hospodársku súťaž.

Účasť MSP na udeľovaní koncesií

Pred 18. aprílom 2016 neboli v databáze TED zaznamenané informácie o veľkosti dodávateľov, a preto nie je možné porovnať výskyt udelení pre MSP pred týmto dátumom a po ňom. Od roku 2016 sa však výrazne zvýšil počet koncesií udelených MSP: z 22,4 % v roku 2016 na 31,6 % v roku 2021. Existujú náznaky, že členské štáty, ktoré poskytujú vnútroštátne usmernenia ku koncesiám, priťahujú viac MSP[22].

Z hľadiska hodnoty však MSP nepredstavujú podobne významný podiel zadaných zákaziek. Podľa databázy TED boli MSP zadané najmä zákazky nízkej hodnoty (podiel MSP sa pohyboval od 11,2 % v roku 2017 do 3,9 % v roku 2021). Hoci veľkí koncesionári získali v príslušnom období len dve z troch koncesií, z hľadiska hodnoty predstavovali tieto zmluvy takmer 92 % trhu s koncesiami. Počet a hodnota koncesií udelených MSP sú relatívne nízke v porovnaní s ich celkovým významom v hospodárstve.

---

18 Rozdiel môže byť aj metodický, keďže neudelené a zrušené koncesie boli odstránené z databázy, v ktorej sa registrujú oznámenia o udelení, ale nie z databázy, v ktorej sa registrujú oznámenia o koncesii.

19 Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2022/2303 z 24. novembra 2022, ktorým sa mení vykonávacie nariadenie (EÚ) 2019/1780 z 23. septembra 2019, ktorým sa stanovujú štandardné formuláre na uverejňovanie oznámení v oblasti verejného obstarávania (Ú. v. EÚ L 305, 25.11.2022, s. 12).

20 Nariadenie (EÚ) 2022/2303 sa uplatňuje od 14. novembra 2022. Od tohto dátumu do 24. októbra 2023 nie je používanie elektronických formulárov obstarávateľmi povinné. Väčšina členských štátov na konci prechodného obdobia začne používať nové formuláre.

21 Podľa článku 31 ods. 4 smernice verejný obstarávateľ nie je povinný za určitých okolností a pre určité odvetvia uverejniť oznámenie o koncesii.

22 Štúdia o vykonávaní smernice o koncesiách – spoločnosti London Economics Europe a Spark Legal (2021), s. 108.

Stratégiou pre MSP a akčným plánom pre oblasť práv duševného vlastníctva[23] sa poukázalo na to, že inovačné obstarávanie ponúka nevyužité príležitosti pre startupy a vývoj inovačných riešení. Verejné investície a inovácie sú dva nevyhnutné spôsoby, ako plniť výzvy obnovy, zelenej a digitálnej transformácie a vytvárania odolnejšieho hospodárstva v EÚ. Komisia považuje zelené verejné obstarávanie za dôležitý nástroj na stimuláciu dopytu po emisne neutrálnych výrobkoch vo veľkom meradle, ako sa uvádza v Priemyselnom pláne Zelenej dohody[24].

Okrem toho v roku 2021 Komisia prijala usmernenie k inovačnému obstarávaniu[25], ktorého cieľom je podporiť inovačné obstarávanie a pomôcť hospodárskym subjektom rozvíjať inovačné riešenia v kľúčových priemyselných ekosystémoch, najmä tam, kde sú verejní obstarávatelia dôležitými investormi.

Počet ponúk

Z analýzy údajov získaných z databázy TED od 18. apríla 2016 vyplýva, že priemerný ročný počet ponúk v rámci jedného oznámenia o udelení koncesie medzi rokmi 2016 a 2019 klesol. V rokoch 2020 a 2021 sa priemerný počet ponúk zvýšil, no údaj z roku 2021 (2,44 ponúk na udelenie zákazky) zostáva pod hodnotami z roku 2016.

Cezhraničná[26] účasť na trhu EÚ s koncesiami

V prípade koncesií s nízkou hodnotou, na ktoré sa vzťahuje smernica, je podiel hospodárskych subjektov, ktoré predkladajú ponuky zo svojho domáceho trhu, aby získali koncesie v inom členskom štáte (priame cezhraničné), na úrovni 2,4 %. Podiel hospodárskych subjektov, ktoré predkladajú ponuky a vyhrávajú prostredníctvom miestnych dcérskych spoločností (nepriame cezhraničné), je na úrovni 15,5 %. Cezhraničné udelenie koncesií s vysokou hodnotou je v prípade priamych cezhraničných koncesií na úrovni 3,4 % a v prípade nepriamych cezhraničných koncesií je na úrovni 8,5 %[27].

Pokiaľ ide o udeľovanie v rámci EÚ (cezhraničné), firmy so sídlom vo Francúzsku, ktorých dcérske spoločnosti však sídlia v iných členských štátoch, patria medzi tých, ktorí najčastejšie získavajú (cezhraničné) koncesie v rámci EÚ, pričom za nimi nasledujú firmy z Luxemburska, Nemecka a zo Švédska[28].

---

23 Oznámenie Komisie. *Maximálne využitie inovačného potenciálu EÚ – Akčný plán pre oblasť duševného vlastníctva na podporu obnovy a odolnosti EÚ* [COM(2020) 760 final, 25.11.2020].

24 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov.*Priemyselný plán v kontexte Zelenej dohody určený pre vek emisnej neutrálnosti* [COM(2023) 62 final, 1.2.2023].

25 *Usmernenie Komisie k inovačnému obstarávaniu* C(2021) 4320, 18.6.2021.

26 Zákazky zadané v rámci EÚ verejným obstarávateľom alebo obstarávateľom v jednom členskom štáte hospodárskemu subjektu z iného členského štátu.

27 Prometeia SpA, BIP Business Integration Partners – Spa, Economics for Policy a knowledge Center of Nova School of Business and Economics Lisboa. Study on the measurement of cross-border penetration in the EU public procurement market, Final report (Štúdia o meraní cezhraničného prenikania na trh verejného obstarávania EÚ, záverečná správa), marec 2021, s. 66 a 78.

28 Ďalšie podrobnosti sú uvedené v kapitole 5.3. Cezhraničná a zahraničná účasť na trhu EÚ s koncesiami sprievodného pracovného dokumentu útvarov Komisie k správe.

Z prieskumu uskutočneného v rámci nedávnej štúdie[29] vyplýva, že spoločnosti vnímajú v súvislosti s procesom cezhraničnej a zahraničnej účasti a plnenia zmlúv tieto prekážky: zaťažujúce administratívne požiadavky a právny rámec, zložitý prístup k informáciám o verejnom obstarávaní a jazyk**.**

Rámček 2: Zahraničná účasť na trhu EÚ s koncesiami

Pri porovnaní objemu udeľovania v rámci EÚ (cezhraničného) a mimo EÚ (zahraničného)[30] prevládajú koncesionári pochádzajúci z krajín mimo EÚ. Čo sa týka udeľovania mimo EÚ, firmy so sídlom v Spojenom kráľovstve a Spojených štátoch, ktorých dcérske spoločnosti však sídlia v EÚ, patria medzi tých, ktorí najčastejšie získavajú koncesie, pričom pochádzajú zo zahraničia.

Komisia prijala opatrenia na zabránenie narušeniu vnútorného trhu v dôsledku zahraničných subvencií, a to aj na trhu verejného obstarávania a koncesií. V tejto súvislosti sa nariadenie o zahraničných subvenciách[31], prijaté 14. decembra 2022, zameriava na primerané riešenie zahraničných subvencovaných ponúk v rámci verejných zákaziek a koncesií, ktoré spôsobujú narušenia na vnútornom trhu. Komisia má právomoc na základe oznámenia pred zadaním zákazky preskúmať informácie o zahraničných finančných príspevkoch poskytnutých zúčastneným hospodárskym subjektom v kontexte postupu verejného obstarávania a postup obstarávania na udelenie koncesie. Oznámenia vopred sú povinné, ak je prekročená hraničná hodnota 250 miliónov EUR, aby sa zachytili ekonomicky významné prípady. Nariadenie sa začne uplatňovať od 12. júla 2023.

Cieľom nariadenia o nástroji medzinárodného obstarávania (NMO)[32] je otvoriť trhy verejného obstarávania a trhy s koncesiami tretích krajín, ktorými sa obmedzuje prístup hospodárskych subjektov, tovaru alebo služieb EÚ tým, že sa Komisii umožní vyšetriť prípady a súčasne viesť konzultácie s dotknutou treťou krajinou o odstránení údajných obmedzení. Ak však konzultácie s touto treťou krajinou zlyhajú, Komisia môže prijať opatrenia NMO na obmedzenie prístupu prevádzkovateľov, tovaru a služieb z tejto tretej krajiny na trhy verejného obstarávania EÚ a trhy EÚ s koncesiami.

5. ZISTENIA O VPLYVE SMERNICE NA ODVETVIE VODNÉHO HOSPODÁRSTVA

Smernicou sa vylučujú koncesie na poskytovanie alebo prevádzku sietí určených na poskytovanie výroby, distribúcie alebo prepravy vody ako služby verejnosti. Všetky koncesie týkajúce sa dodávky vody do týchto sietí sú vylúčené, rovnako ako koncesie týkajúce sa

29 Pozri poznámku č. 25 na strane 10.

30 Zákazky zadané verejným obstarávateľom alebo obstarávateľom v jednom členskom štáte hospodárskemu subjektu z tretej krajiny.

31 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2560 zo 14. decembra 2022 o zahraničných subvenciách narúšajúcich vnútorný trh. (Ú. v. EÚ L 330, 23.12.2022, s. 1).

32 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/1031 z 23. júna 2022 o prístupe hospodárskych subjektov, tovaru a služieb z tretích krajín na trhy Únie s verejným obstarávaním a koncesiami a o postupoch podporujúcich rokovania o prístupe hospodárskych subjektov, tovaru a služieb z Únie na trhy tretích krajín s verejným obstarávaním a koncesiami (nástroj medzinárodného obstarávania – NMO) (Ú. v. EÚ L 173, 30.6.2022, s. 1).

likvidácie alebo čistenia odpadových vôd. Niektoré členské štáty sa však rozhodli zahrnúť všetky tieto činnosti do svojich vnútroštátnych transpozičných opatrení.

Prehľad odvetvia vodného hospodárstva v EÚ

Vodárenstvom EÚ sa v roku 2021 zásobovalo pitnou vodou približne 450 miliónov obyvateľov EÚ. Podľa Eurostatu takmer 15 500 spoločností pôsobí v oblasti zberu, čistenia a dodávky vody a približne 11 000 spoločností pôsobí v oblasti odpadových vôd. Zatiaľ čo spoločnosti pôsobiace v odvetví vodného hospodárstva pôsobia najmä na domácej úrovni, určitá cezhraničná účasť existuje najmä nepriamo, prostredníctvom miestnych dcérskych spoločností v zahraničnom vlastníctve.

Z hospodárskeho hľadiska je vodné hospodárstvo odvetvím, ktoré je vysoko náročné na kapitál, pričom si zlyhania trhu môžu vyžadovať zásah štátu. Na jednej strane zahŕňajú zásadný charakter vody a rozsah vynaložených investícií do sietí, najmä vo vzdialených alebo v riedko obývaných oblastiach, s ktorými sa spája dlhý čas na návratnosť a značné riziká na strane druhej. Uznanie spoločenského významu a predchádzanie zlyhaniam trhu v odvetví vodného hospodárstva viedli k osobitnému zaobchádzaniu v smernici o koncesiách.

Členské štáty uplatňujú rôzne modely riadenia na poskytovanie vodohospodárskych služieb. Spôsoby organizácie vodohospodárskych služieb závisia od kombinácie historických, kultúrnych, hospodárskych a spoločenských faktorov.

Rôzne formy zapojenia súkromného sektora do odvetvia vodného hospodárstva v Európe siahajú do 19. storočia. Po roku 1980 sa počet zmlúv so súkromnými partnermi začal výrazne zvyšovať. Faktory, na základe ktorých sa mohlo zvýhodniť zapojenie súkromného sektora, zahŕňali možnú vyššiu kvalitu a efektívnosť služieb, lepšiu efektívnosť riadenia (t. j. ľahší prístup na kapitálové trhy). Zapojenie verejnosti však zostalo dôležité na uspokojenie širšieho okruhu spoločenských potrieb.

Odvetvie vodného hospodárstva od 18. apríla 2016

Ustanovenia smernice o koncesiách v odvetví vodného hospodárstva v plnom rozsahu uplatňujú tri členské štáty (Česká republika, Poľsko, Rumunsko), zatiaľ čo tri ďalšie (Bulharsko, Francúzsko, Španielsko) ju uplatňujú čiastočne.

Na základe minulých údajov o odvetví vodného hospodárstva z databázy GWI WaterData[33] mali členské štáty, ktoré sa rozhodli uplatňovať smernicu v oblasti vodného hospodárstva, už v minulosti značné skúsenosti s podobnou účasťou súkromného sektora. Niektoré členské štáty, ktoré sa rozhodli nevztiahnuť na odvetvie vodného hospodárstva svoje vnútroštátne transpozičné opatrenia, naproti tomu zaznamenali určitú účasť súkromného sektora, najmä Taliansko, Nemecko a Portugalsko.

[33] Databáza GWI Global Ultimate Owners obsahuje podrobnosti o projektoch týkajúcich sa komunálneho vodného hospodárstva a čistenia odpadových vôd, v prípade ktorých všetky kapitálové investičné náklady alebo ich časť znášal súkromný sektor.

Od apríla 2016 je v odvetví vodného hospodárstva väčšia transparentnosť, pokiaľ ide o koncesie. Podľa databázy TED bolo v období 2016 až 2021 vydaných približne 225 oznámení o udelení koncesie, pričom počet sa zvýšil z troch oznámení o udelení koncesie v roku 2016 na 66 oznámení o udelení koncesie v roku 2021. Prevažnú väčšinu koncesií (194) uzavreli francúzski verejní obstarávatelia, po nich nasledovali verejní obstarávatelia v Českej republike (18), Španielsku, Poľsku a Rumunsku.

Celková hodnota oznámení o udelení koncesie v odvetví vodného hospodárstva zaznamenaná v databáze TED dosiahla v rokoch 2016 až 2021 takmer 7 miliárd EUR. V porovnaní s celkovou hodnotou koncesií udelených za rovnaké obdobie (377,5 miliardy EUR) predstavuje hodnota koncesií v odvetví vodného hospodárstva menej ako 2 %. Takisto v porovnaní s ďalším dôležitým odvetvím verejných služieb, odvetvím elektriny, predstavuje hodnota koncesií v odvetví vodného hospodárstva len 3,6 %. Celková ročná hodnota oznámení o udelení koncesie v odvetví vodného hospodárstva sa v prvých rokoch platnosti smernice zvýšila a medzi rokmi 2016 a 2018 sa zvýšila viac ako desaťnásobne. V nasledujúcich dvoch rokoch sa mierne znížila, tento pokles však kompenzoval nárast v roku 2021.

Priemerný počet ponúk prijatých na jedno verejné obstarávanie týkajúce sa koncesií v odvetví vodného hospodárstva a účasť MSP boli o niečo nižšie ako priemer v ostatných odvetviach. Dá sa to vysvetliť skutočnosťou, že odvetvie vodného hospodárstva je v porovnaní s inými odvetviami vysoko špecializované a vysoko náročné na kapitál. Okrem toho musí mať koncesionár finančnú spôsobilosť, aby vopred znášal celkové investičné náklady, ako aj prevádzkové riziká.

Pokiaľ ide o cezhraničnú účasť, zdá sa, že existuje pomerne vysoký výskyt cezhraničnej účasti na ponukách prostredníctvom miestnych, ale zahraničných dcérskych spoločností.

Väčšina zainteresovaných strán zastáva názor, že súčasné systémy zavedené v členských štátoch fungujú dobre a podporujú vylúčenie odvetvia vodného hospodárstva z rozsahu pôsobnosti smernice. Odvolávajú sa na príklady opätovnej municipalizácie vodohospodárskych služieb a tvrdia, že zapojenie súkromného sektora sa nepovažuje za potrebné. Na druhej strane predstavitelia podnikateľského odvetvia vyzdvihli svoje pozitívne skúsenosti, ktoré priniesla smernica. Celkovým záverom bolo, že výber systému riadenia vyplýva zo súvislosti, pričom závisí od miestnych spoločenských faktorov (efektívnosť prevádzky, dlhodobé investície, cenová dostupnosť, ochrana vody, bezpečnosť dodávok, verejné zdravie atď.).

Vzhľadom na obmedzené údaje zatiaľ nie je možné vyvodiť žiadne jednoznačné závery týkajúce sa vplyvu smernice na odvetvie vodného hospodárstva.

6. VÝHĽAD

Komisia pracuje na zlepšení fungovania smernice, najmä prostredníctvom nových iniciatív v oblasti transparentnosti a kvality údajov.

Transparentnosť verejných súťaží a výsledkov koncesií je kľúčová na splnenie cieľov smernice. Opiera sa o údaje o kvalite koncesií udelených členskými štátmi, ktoré sú ľahko dostupné všetkým aktérom na vnútornom trhu. Komisia plánuje niekoľko opatrení a iniciatív na zlepšenie transparentnosti a celkovej kvality údajov týkajúcich sa smernice a jej vykonávania.

Komisia 16. marca 2023 oznámila vytvorenie **dátového priestoru pre verejné obstarávanie**[34]. Dátový priestor pre verejné obstarávanie prepojí európske databázy vrátane údajov TED o verejnom obstarávaní a koncesiách a vnútroštátne súbory údajov o verejnom obstarávaní dostupné na vnútroštátnych portáloch a bude jadrom digitálnej transformácie v oblasti verejného obstarávania a koncesií v EÚ. Dátový priestor pre verejné obstarávanie umožní tvorbu politík založenú na údajoch. Verejní obstarávatelia budú mať okrem toho prospech z tohto priestoru vďaka lepšiemu plánovaniu výziev na predkladanie ponúk, referenčného porovnávania a výmeny poznatkov, rozšírenej digitalizácie, ako aj jednoduchšieho odhaľovania podvodov a kolúzie. Dátový priestor pre verejné obstarávanie takisto zlepší prístup k výzvam na predkladanie ponúk, najmä pre MSP. Transparentnosť je takisto kľúčovým prvkom **prípravnej akcie Transparentnosť vo verejnom obstarávaní** Úradu pre publikácie EÚ[35]. Úrad pre publikácie uviedol štyri oblasti činnosti, ktoré sa odvíjajú od údajov TED: dostupnosť, kvalita, čitateľnosť a interoperabilita. Plánuje sa niekoľko projektov, ktoré prispejú k vykonávaniu prípravnej akcie.

Komisia okrem toho 17. apríl 2023 spustila komunitnú platformu verejného obstarávania[36]. **Platforma verejných obstarávateľov** je iniciatíva na posilnenie spolupráce v oblasti verejného obstarávania. Verejní obstarávatelia môžu využívať výmenu poznatkov a najlepších postupov v celej EÚ namiesto toho, aby individuálne pracovali na zložitých otázkach. Cieľom komunity je posilniť postavenie verejných obstarávateľov a tých, ktorí pracujú vo verejnom obstarávaní (nákupcovia, dodávatelia, akademická obec a iné zainteresované strany), aby sa spojili a nadviazali kontakty s Európskou komisiou s cieľom podporiť výmenu špičkových informácií o trhu a know-how v oblasti verejného obstarávania a podporiť spoločné opatrenia a systematickú spoluprácu v oblasti verejného obstarávania. Jedným z cieľov tejto spolupráce je zlepšiť prístup MSP k verejnému obstarávaniu a trhu s koncesiami.

7. ZÁVERY

Smernica sa vo všetkých členských štátoch uplatňuje len tri roky, a preto je k dispozícii málo informácií, čo bráni plnohodnotnému porovnaniu s obdobím pred existenciou smernice.

V tejto fáze sa zdá, že je príliš skoro na to, aby sme dospeli k záveru, či sa smernicou dosiahli jej ciele týkajúce sa zvýšenia právnej istoty a zabezpečenia lepšieho prístupu na trh EÚ s koncesiami. Napriek tomu je možné vyvodiť niekoľko predbežných záverov, ktoré sú zhrnuté ďalej.

Všetky členské štáty transponovali smernicu a zriadili **monitorovacie orgány a štruktúry na zabezpečenie správneho a efektívneho uplatňovania pravidiel** udeľovania koncesií. V prípade veľkej väčšiny členských štátov sa však stále odhaľuje nejasný výklad a nesprávne uplatňovanie pravidiel.

---

34 Oznámenie Komisie „Verejné obstarávanie: Dátový priestor na zlepšenie verejných výdavkov, podporu tvorby politiky založenej na údajoch a zlepšenie prístupu MSP k verejným súťažiam“ (2023/C98I/01) (Ú. v. EÚ C 98I, 16.3.2023, s. 1).

35 https://simap.ted.europa.eu/web/simap/preparatory-action-on-transparency-in-public-procurement

36 Domovská stránka |Komunitná platforma verejných obstarávateľov (europa.eu)

Smernica **takisto priniesla väčšiu transparentnosť do procesu udeľovania**. **Počet uverejnených koncesií sa postupne zvyšoval** od roku 2016. Hoci sa koncesie s najvyššou hodnotou udeľujú najmä bez uverejnenia oznámenia o vyhlásení verejného obstarávania, teda bez výzvy na súťaž, túto situáciu možno vysvetliť skutočnosťou, že dané koncesie zodpovedajú najmä distribúcii elektriny, ktorú v niektorých členských štátoch charakterizuje existencia osobitných alebo výlučných práv, prípadne zákonného monopolu. Preto tieto udelenia nevyvolávajú obavy z hľadiska súladu so smernicou o koncesiách.

Pokiaľ ide o úroveň hospodárskej súťaže týkajúcej sa koncesií, zistilo sa, že **smernica nemala konzistentný vplyv na úroveň účasti na súťažiach týkajúcich sa koncesií.**

Napriek tomu, že **trh EÚ s koncesiami** je otvorený pre uchádzačov z iných členských štátov, **doteraz navyše nepritiahol veľkú cezhraničnú účasť**. Táto situácia nie je špecifická pre trh s koncesiami, ale skôr platí pre verejné obstarávanie vo všeobecnosti a medzi členskými štátmi sa značne líši**.**

Zdá sa, že miera účasti MSP sa za posledných päť rokov zvýšila, hoci **podiel MSP na trhu s koncesiami je relatívne nízky** v porovnaní s ich podielom na celkovom hospodárstve.

Pokiaľ ide o význam MSP pre hospodárstvo EÚ, z obmedzených dostupných dôkazov vyplýva, že **väčšie zameranie sa na MSP v kontexte udeľovania koncesií by malo byť prioritou** členských štátov a verejných obstarávateľov/obstarávateľov.

Pokiaľ ide o odvetvie vodného hospodárstva, obmedzené údaje z niekoľkých členských štátov takisto neumožňujú vyvodiť jednoznačné závery o vplyve smernice na širšie odvetvie vodného hospodárstva.

Komisia nedávno spustila niekoľko iniciatív, ako je dátový priestor pre verejné obstarávanie, prípravná akcia Transparentnosť vo verejnom obstarávaní a platforma verejných obstarávateľov s cieľom ďalej podporovať transparentnosť a kvalitu údajov na trhoch verejného obstarávania a na trhoch s koncesiami.

Získané skúsenosti so smernicou časom umožnia vykonať podrobnejšie posúdenia. V ďalšej správe, ktorú pripraví Komisia, by sa mal objasniť skutočný vplyv smernice na trh s koncesiami.